

Oog voor Naasten en Nabestaanden (30 minuten)

Groep : 20 tot 25 studenten, vanaf tweede jaar. Begrip palliatieve zorg moet bekend zijn.

Na afloop van deze les kan de student:

1. Uitleggen waarom aandacht voor naasten en nabestaanden een belangrijk onderdeel is van palliatieve zorg.
2. De verschillende rollen van een naaste herkennen en benoemen aan de hand van een praktijksituatie.
3. Minimaal twee manieren noemen waarop een verpleegkundige een naaste kan ondersteunen tijdens de palliatieve fase.
4. Eén vraag of interventie toepassen waarmee aandacht wordt gegeven aan een naaste.

1. Introductie en casus (5 min)

Dia 2/3: Waarom aandacht voor naasten? Voorkennis ophalen

Start met een praktijkcasus:

"Mevrouw Jansen is bij jou op de afdeling opgenomen. Ze heeft een vorm van kanker. Haar dochter is elke dag aanwezig op de afdeling. Ze stelt veel vragen en lijkt gespannen. Sommige collega verpleegkundigen ervaren haar als veeleisend."

Docent vraagt aan de groep:

- Herkennen jullie dit uit stage?
- Waarom zou een naaste zich zo kunnen gedragen?

Leerdoelen zo nodig nog toelichten

- Weten waarom naasten aandacht nodig hebben.
- Verschillende rollen van naasten herkennen.
- Benoemen wat jij als verpleegkundige kunt doen.

2. Waarom zijn naasten belangrijk? (5 min)

Dia 3: Waarom aandacht voor naasten?

Dia 4: En waarom zou jij het doen?

Bespreek:

- Naasten hebben het vaak emotioneel zwaar.
- Goede ondersteuning van naasten helpt ook de patiënt.
- Samenwerken met naasten maakt jouw zorg gemakkelijker.

Docent vraagt aan de groep:

"Wat kan een naaste jou vertellen wat je niet uit het dossier haalt?"

3. Wat hebben naasten nodig? (4 min)

Dia 5: Wat hebben naasten nodig van zorgverleners?

Bespreek de drie hoofdpunten:

- Zie mij.
- Geef mij vertrouwen.
- Help mij houvast te vinden.

Laat studenten kort in tweetallen bespreken:

"Wat zou jij belangrijk vinden als jouw vader of moeder of ander lid van je gezin, familie ernstig ziek was of is?" (*check even of je kunt inschatten of iedereen vader, moeder, broer, zus, iemand dichtbij heeft)

4. Rollen van naasten (7 min)

Dia 6: Zie jij de naaste helemaal? (SOFA-model)

Leg kort uit:

Rol naaste

- Partner in zorg
- Schaduwcliënt
- Persoonlijk betrokkene
- Ervaringsdeskundige

Rol verpleegkundige

- Samenwerken
- Ondersteunen
- Faciliteren
- Afstemmen

Duo-opdracht

Casus:

Een echtgenoot helpt zijn vrouw dagelijks met eten, wassen en medicatie. Tegelijk maakt hij zich veel zorgen om haar toekomst.

Vraag:

Welke rollen heeft deze naaste?

Welke rol heb jij als verpleegkundige?

Laat één duo terugkoppelen.

5. Wat kun jij morgen al doen? (5 min)

Dia 7: Hoe is het met jou? Wat heb jij nodig? Wat kan ik voor je doen?

Dit is eigenlijk de kern van de les.

Mini-rollenspel

Student A = verpleegkundige

Student B = naaste

Opdracht:

- Stel minimaal twee van de drie vragen.
- Luister actief.

Kort nabespreken:

- Wat ging goed?
- Wat vond je lastig?

6. Hulpmiddelen voor de praktijk (2 min)

Dia 8: Toolkit

Laat zien:

- Brochures
- Zakkaartjes
- Filmpjes
- Handreikingen

Benadruk:

"Je hoeft het niet alleen te bedenken; er zijn hulpmiddelen beschikbaar."

7. Resultaten en afsluiting (2 min)

Dia 10/11/12: Wat levert de oog voor naasten interventie op?

Kort bespreken:

- Meer aandacht voor naasten.
- Betere samenwerking.
- Meer tevredenheid.

Exit-ticket of kies een ander alternatief – er worden er nog twee gegeven.

Laat studenten invullen:

"Eén ding dat ik deze week op stage ga doen voor een naaste is..."

Extra suggesties werkvorm bij punt 5 : wat kan je morgen al doen?

Advies voor een les van 30 minuten – kies er één die past bij de groep MBO-V student en hun leerjaar.

Of die past bij de voorkennis en hoe veilig de groep MBO-verpleegkundigen is, zijn het naaste collega's of kennen ze elkaar helemaal niet.

➔ **Werkvorm 1: Rollen-speurders**

Geef elk duo een korte casus. Bijvoorbeeld:

Casus

De dochter van een patiënt komt elke avond. Ze helpt haar vader eten geven, houdt een schriftje bij met vragen voor de arts en is erg verdrietig omdat haar vader achteruitgaat.

Opdracht:

1. Welke rollen zie je bij deze naaste?
2. Welke aanwijzingen in de casus laten dat zien?
3. Wat vraagt dit van de verpleegkundige?

Nabespreking:

- Partner in zorg?
- Persoonlijk betrokkene?
- Ervaringsdeskundige?
- Wat kan de verpleegkundige doen?

Voordeel: studenten ontdekken dat één naaste vaak meerdere rollen tegelijk heeft.

➔ **Werkvorm 2: Wat zeg jij?**

Toon een situatie.

Een echtgenoot zit stil naast het bed van zijn zieke vrouw. Je merkt dat hij moe oogt.

Vraag:

Wat zou jij zeggen?

Studenten bedenken samen twee openingszinnen.

Bijvoorbeeld:

- "Hoe is het eigenlijk met ú?"
- "Wat heeft u op dit moment nodig?"
- "Hoe gaat het thuis?"

Bespreek daarna welke zinnen uitnodigen tot een gesprek.

➔ **Werkvorm 3: Verpleegkundige en naaste (rollenspel)**

Student A = verpleegkundige

Student B = naaste

De naaste krijgt een rol:

- bezorgde dochter
- overbelaste partner
- boze zoon
- stille echtgenote

Opdracht voor de verpleegkundige:

Gebruik minimaal twee van de drie vragen:

- Hoe is het met jou?
- Wat heb jij nodig?
- Wat kan ik voor je doen?

Na 2 minuten wisselen.

Dit is heel praktisch en sluit aan bij wat ze morgen op stage of in de praktijk kunnen doen.

➔ **Werkvorm 4: Lastig of begrijpelijk?**

Leg stellingen voor:

- "Deze dochter is lastig."
- "Deze partner bemoeit zich teveel met de zorg."
- "Deze zoon stelt wel erg veel vragen."

Duo's bespreken:

Wat zou er achter dit gedrag kunnen zitten?

Daarmee maak je de stap van oordeel naar begrip.

➔ Werkvorm 5: Stage-koppeling

Laat studenten denken aan een echte naaste die ze tijdens hun stage hebben ontmoet.

Bespreek samen:

1. Welke rol(len) had deze naaste?
2. Wat deed de verpleegkundige goed?
3. Wat had beter gekund?
4. Wat zou jij nu anders doen?

Deze werkvorm zorgt vaak voor de meeste verbinding met de praktijk.

EXIT ticket

I Welke van deze drie vragen ga jij als eerste gebruiken tijdens je stage en waarom?

- Hoe is het met jou?
- Wat heb jij nodig?
- Wat kan ik voor je doen?

II Stop - Start - Doorgaan

Laat studenten drie korte antwoorden geven:

Stop: Wat moet een verpleegkundige minder doen?

Start: Wat moet een verpleegkundige meer doen?

Doorgaan: Wat gaat al goed?

Bijvoorbeeld:

- Stop: aannemen dat het goed gaat met de familie.
- Start: vragen hoe het met de naaste gaat.
- Doorgaan: samenwerken met mantelzorgers.